

28. Thomas Ringo, Biskop i Fyen. En Levnetsbeskrivelse; af N. C. L. Heiberg, Provst og Sognepræst i Kierteminde. Odense. 1852. VII. 256 S. 8.

Forfatteren af den for endel Aar siden udfomne, med megen Omhu og Flid udførte Levnetshistorie af Sjællands første lutheriske Biskop P. Palladius (jvf. histor. Tidskr. II. 1841, S. 581) har erhvervet sig en ny Fortieneste af Danmarks kirkelige og literære Biographie, ved dette Arbejde over den i det 17de Aarhundrede berømte, endnu navnkundige, som Psalmedigter agtede og hyldede Biskop Ringo. Han har, med Hensyn til Afgangen til gode og temmelig rigelige Kilder, fra en Tid, der ogsaa ligger vor egen et Aarhundrede nærmere, end Palladii Levetid, denne Gang været mere heldig; og han har med en Fuldstændighed og Nøiagtighed, som fortjener Erkiendelse og Agtelse, benyttet disse Kilder til at give et Livsbillede af Thomas Ringo, hvori man ikke vil savne Fremstillingen af noget betyvende, eller mærkeligt og interessant Punkt. Forf. har desuagtet holdt sig fri for at udstrække sin biographiske Samlerflid til den pitnlige Smaalighed, hvormed enkelte, endog lærde Samlere, troe sig forpligtede til at overlæsse det, som er uundværligt, fornødent og gavnligt for Læseren at vide og erfare om en historisk Person eller Gienstand, med Dyrger af dødt eller indholdsløst og tomt Stof. Han har saaledes den Fortieneste, at have tilveiebragt en Biographie, der i sin historiske Fuldstændighed har fritaget Læseren for den trættende, aandfortærende og affrækkende Fornemmelse, med tunge, langsomme Skridt at skulle ælte sig igiennem en sammendynget Masse af ufrugtbare, eller ubetydelige og intetsigende Omstændigheder. Man veed alt for vel, at det som oftest netop ere saadanne Biographier eller historiske Samlere, der, som det hedder, ikke ville lade det mindste Factum hende, eller den ringeste Stump af opsanket Lærdomsgruus gaae tabt, hvem det mindst lykkes at give os et levende Billede af en Tidsalder, eller en mærkelig Personlighed. Der gives ogsaa blandt Historiens blotte Samlere eller Forfere en væsentlig Grundforskielighed. Nogle besidde den kritiske Tact og Forstand, som lærer dem at skielne imellem brugbare Materialier, hvis Opsankning og

Bevaring virkelig fremmer og beriger vor Kundskab til Historiens Kildestof; og det Slags tørre, smaalige, indholdstomme personlige Omstændigheder, der høre til Hverdagslivets Tomhed, og kun give Sand og Støv, i Stedet for Steen og Kalk, til den historiske Bygning. Andre savne hiin Egenkab; og det er disse, om hvilke man kan sige, at de begrave Historiens Kærne under unyttige Dyrger af Gruus og Skaller; eller at de mangengang stule og formørke, hvad de selv troe at oplyse.

Forfatteren af Kingos Levnetsbeskrivelse har ikke ganske kunnet undgaae, at blande den biographiske Fortælling med enkelte Documenter, og andre ordret meddeelte Uddrag af benyttede Kilder. Man kan næsten sige, at det i vore Tider, men især hos Os, er næsten uundværligt, da vor nationale Biographie er forsemt til en Grad, som man knap vil finde det hos noget andet Folk i Europa. Det er som oftest, eller næsten altid Tilfældet, at den, der vil bearbejde en ældre eller nyere navnkundig og fortient dansk Mand's Levnet, maa begynde uden Forgængere, eller fra de oprindelige Kilder, som først maa samles, drøftes og bearbejdes. Dette gjør det tidt nødvendigt, især hvor der handles om polemiske Momenter, eller om at stille en Sag, hvori Partier fra to Sider have deeltaget, i det sande Lys, at meddele benyttede Actstykkers og Documenters egne Ord, for at oplyse en Omstændighed, hvorom den rette og fuldstændige Kundskab savnes; eller giendrive en Mening, som Partisthed og Fordom have gjort gjældende. Man har vel den Udvei, at lade en saadan Meddelelse stee ved aftrykte Bilag; men der gives ikke altid Leilighed til den herved foreggede Beskostning ved et Skrifts Udgivelse; og Aftrykningen af Actstykker, der i de fleste Tilfælde maa være fuldstændig, er mangengang en Byrde, som man helst undgaaer, naar det kan stee ved kun at benytte og anføre paagjældende Beviissteder.

Det er en i den nyeste Tid i England, Frankrige og Tydskland jævnlig anvendt Maade, at levere historiske og biographiske Skildringer, der tildeels bestaae af ordlydende Udtog af offentlige Statsfrister og private Breve, som forbindes og udfyldes ved Forfatterens Commentar og Fortælling. Man kan, naar dette stcer med Sandhedskjærlighed, historisk Talent og Kritik, og med

Afgang til interessante og tilstrækkelige Kilder, ansee det for en heldig Berigelse af Historiens Behandling og af dens Literatur. — Ogsaa Hr. Provst Heiberg har hyppigen i denne Levnetsbeskrivelse indflettet ordlydende Uddrag af Kingos Embedsfrivelser, private Breve, og andre Kilder, som bidrage meget til Skildring af Tiden og af Manden. Han har ikke heller forsmaaet at udskrive Steder af Kingos Vers, baade alvorlige og spøgende, af enkelte Psalmer, af hans Fortaler, Dedicationer og Viigprædikener — Alt som Præver og Bevillæstede, der vedlægges Forfatterens Uttringer og Meninger, eller hans Charakteristik af Kingo, i dennes forstjellige Virksomhed og Livsstillinger. — Man vil vente sig, at Kingo's nu snart i henved et Par hundrede Aar berømte Psalmedigtning af Biographien er behandlet med Omsorg og Udfærdighed. Heller ikke savnes her noget vigtigt Moment af det, som hører til de Kingo'ske Psalmers og Psalmebøgers Historie eller Literaturkundskab under Forfatterens Levetid. En dybere Undersøgelse og Charakteristik af deres Egenheder, Fortienester og Mangler, er man mindre besejret til at vente i en Levnetsbeskrivelse. Forf. har dog jævnlig opholdt sig ved Kingos poetiske Arbejder, eller „*Nimeskrifter*“, som han selv kalder dem. Navnet passer meget vel til Alt hvad Kingo har ladet udgaae paa Vers, udenfor hans „aandelige Sjungebor“ og den senere Psalmebog, hvis Burdering fra den reent æsthetiske Side altid bliver vanskelig; da Kirkepsalmer vel kunne være meer eller mindre poetiske, men ikke regnes til egentlig Poesie, eller Digterværker. — Kingos Biograph har især rigt uden Tvivl betragtet hans poetiske Gaver i et temmelig forstærket Lys; og har hverken i Anledning af hans sturriske Ungdomsarbejder (dog fra en Alder af 31 Aar), eller andre Heiligheds- og Dedications-Vers, fremhævet den Raahed, Smagløshed og Mangel paa Sprog- og Aandsdannelse, som Kingo deelte med sine Samtidige. Man tør heller ikke vente sig mere hos den, der endog som Psalmedigter — stændt her med heiere Aand og Kaldelse — ikke kunde frigiere sig fra de Ufuldkommenheder, hvorom en klarseende og moderat Bedømmer har sagt: „at en religiøs Digter, der saa ofte kun siger for at falde, og hos hvem ikke fielden det Høitragende og Blatte afverler saa umiddelbart, som hos Kingo, i sine allerflestes Psalmer er

forældet for Læsere, der have tilegnet sig en renere Smag for den poetiske Form." *)

Med Hensyn til den betydeligste Deel af Bogen, (S. 59—226) der beretter og skildrer Kingo's Embedsforhold som Biskop i Bøen (1677—1703) i Forbindelse med hans Privatliv, hans Forhold til Kongen (Christian V.) og adskillige heiere Embedsmænd, hans Virksomhed og Driftighed som Udgiver og Forlægger af sine Psalmebøger m. m. — da udgier dette uden Tvivl den interessanteste og for Samtidens Historie vigtigste Deel af denne Levnetsbeskrivelse. Forf. har der, ved opmærksom og omhyggelig Benyttelse af Kilderne, bragt Lys over endeel, hidtil ikke meget bekendte Omstændigheder; og det er uden Tvivl lykkedes ham, i flere af disse at befrie Kingo for adskillig Mistanke og Miskenndelse, som han ikke er gaaet fri for. Om han ganske kan frikendes for en noget for stolt Selvfelelse og Brug af sin Embedsmyndighed, med flere Sigtelser, hvorfor Samtiden ikke skønnede ham: kan overlades Andres Afgjørelse. — Det maa i øvrigt være enhver Læser af nærværende, ligesom af Paladii Levnetsbeskrivelse behageligt at erfare, at Forfatteren, efter Forlydende, hernæst vil gjøre en af Danmarks mest udmærkede og berømte Lærde i det 16de Aarhundrede, Dr. Niels Hemmingsen, til Gjenstand for en fuldstændig literairbiographisk Skildring.

G. M.

*) G. A. Thortsen: Hifter. Udsigt over den danske Literatur indtil 1814. 3die Udg. 1851. S. 41.